

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. 4460-д від 03.12.2020
Народні депутати України
Д. Монастирський та ін.

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонується:

- 1) виключити з Кримінального кодексу України (далі – КК) ст. 366-1;
- 2) встановити кримінальну відповідальність за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 4000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1 ст. 366-2 КК) або на суму понад 4000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2 ст. 366-2 КК);
- 3) встановити кримінальну відповідальність за умисне неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366-3 КК);
- 4) внести зміни до ч. 1 ст. 33-1 та ч. 5 ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), ст. ст. 172-6 та 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також до примітки ст. 56 «Спеціальна перевірка» Закону України «Про запобігання корупції» задля приведення їх у відповідність до вищезазначених змін до КК.

За своїм змістом даний законопроект з певними відмінностями повторює положення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та за неподання суб'єктом декларування декларації» (реєстр. № 4441 від 30.11.2020).

З огляду на наведене, Головне управління вважає за необхідне повторити (з відповідними відмінностями) зауваження та пропозиції, висловлені ним у своєму висновку на проект реєстр. № 4441, і зазначити таке.

1. У проекті пропонується запровадити кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2 КК у редакції проекту) та за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366-3 КК у редакції проекту). При цьому, відповідальність за декларування недостовірної інформації пропонується диференціювати залежно від розміру суми, на яку мають відрізнятися подані суб'єктом декларування у декларації завідомо недостовірні відомості від достовірних. Так, за подання завідомо недостовірних відомостей, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, передбачається адміністративна відповідальність (ч. 4 ст. 172-6 КУпАП у редакції проекту); за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 4000 прожиткових мінімумів або на суму понад 4000 прожиткових мінімумів, – кримінальна відповідальність (ч. 1 та ч. 2 ст. 366-2 КК відповідно). Відповідальність же за умисне неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», передбачено в окремому (самостійному) складі кримінального правопорушення (ст. 366-3 КК у редакції проекту).

Слід зазначити, що на підставі Рішення КСУ № 13-р/2020 ст. 366-1 КК «Декларування недостовірної інформації», якою встановлювалась відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації, була визнана такою, що не відповідає Конституції України (п. 1 резолютивної частини).

На користь визнання ст. 366-1 КК неконституційною у Рішенні КСУ № 13-р/2020 було зазначено, що «за своєю природою подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання декларації хоч і свідчать про порушення вимог антикорупційного законодавства, однак такі діяння не здатні заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі в обсягах, необхідних для визнання їх суспільно небезпечними відповідно до вимог ст. 11 КК. Встановлення кримінальної відповідальності за декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації є надмірним покаранням за вчинення цих правопорушень, а негативні наслідки, яких зазнає особа, притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ст. 366-1 КК, непропорційні шкоді, яка настала або могла настати у разі вчинення відповідних діянь. Конституційний Суд України вважає, що декларування

завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації мають бути підставою для інших видів юридичної відповідальності» (абзаци 10, 11 та 14 п. 17 мотивувальної частини Рішення КСУ № 13-р/2020).

Не вважаючи наведену вище аргументацію Конституційного Суду України належною для визнання ст. 366-1 КК такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), враховуючи, що відповідно до Основного Закону України саме Верховною Радою України виключно законами України визначаються діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями та відповідальність за них (п. 3 ч. 1 ст. 85, п. 22 ч. 1 ст. 92), Головне управління, разом з тим, як і в попередніх своїх висновках, зокрема, до проекту Закону України «Про запобігання корупції» (чинний сьогодні Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII) зауважує, що без настання яких-небудь суспільно небезпечних наслідків саме по собі подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації не досягає рівня суспільної небезпеки, достатньої для визнання таких дій кримінальним правопорушенням (див. ст. 11 КК).

2. Законопроектом пропонується запровадити кримінальну відповідальність за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366-3 КК у редакції проекту). Однак аналіз запропонованого складу кримінального правопорушення дає підстави стверджувати, що відповідну статтю КК буде важко реалізувати на практиці. Так, якщо суб'єкт декларування подає декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, після того, як щодо нього було відкрите кримінальне провадження за ст. 366-3 КК, однак, наприклад, до початку судового розгляду відповідного провадження, визнати його винним буде неможливо. Відтак на практиці відповідна стаття з огляду на цю обставину навряд чи зможе ефективно застосовуватись.

3. Слід зауважити, що склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 366-2 та ст. 366-3 КК, пропонується визнати кримінальними проступками (див. ч. 2 ст. 12 КК). У свою чергу, склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366-2 КК, пропонується віднести до категорії нетяжких злочинів (див. ч. 4 ст. 12 КК). Водночас, вказані діяння не визнаються корупційними кримінальними правопорушеннями згідно з приміткою до ст. 45 КК «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям». Отже, особа, яка вперше вчинила передбачене ч. 1 ст. 366-2 та ст. 366-3 КК діяння, буде звільнятися від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК), а особу, яка вперше вчинила передбачені ч. 2 ст. 366-2 КК діяння, може бути звільнено від кримінальної відповідальності у

зв'язку з передачею її на поруки (ст. 47 КК) або у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК). Наприклад, суб'єкт декларування, який вперше скоїв умисне внесення завідомо недостовірних відомостей до електронної декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 4000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, звільнятиметься від кримінальної відповідальності, якщо він після вчинення кримінального правопорушення щиро покався і активно сприяв розкриттю кримінального правопорушення (див. ст. 45 КК), а суб'єкта декларування, який вперше скоїв умисне внесення завідомо недостовірних відомостей до електронної декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 4000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, та щиро покався, може бути звільнено від кримінальної відповідальності з передачею його на поруки колективу підприємства, установи чи організації за їхнім клопотанням за умови, що він протягом року з дня передачі його на поруки виправдає довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку (див. ст. 47 КК). Таким чином, залишатиметься можливість звільнення осіб, які вчинили зазначені кримінальні правопорушення, від кримінальної відповідальності відповідно до ст. ст. 45, 47, 48 КК.

4. У п. 2 розділу II «Прикінцеві положення» проекту пропонується у примітці до ст. 56 Закону України «Про запобігання корупції» після слів «Директора Національного антикорупційного бюро України» доповнити словами «його першого заступника та заступника, *Голови Національного агентства з питань запобігання корупції та його заступників*».

У свою чергу, у ст. 255 КУпАП уповноважені на те посадові особи Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. ст. 172-4 – 172-9 КУпАП (в частині правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище). Під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, у ст. 255 КУпАП розуміють осіб, які обіймають посади, визначені у примітці до ст. 56 Закону України «Про запобігання корупції». Таким чином, уповноважені на те посадові особи Національного агентства мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у випадку їх вчинення Головою Національного агентства або його заступниками. При цьому відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про запобігання корупції» уповноваженими особами Національного агентства є Голова, заступник Голови Національного агентства, а також *інші посадові особи, уповноважені Головою Національного агентства*. Отже, положеннями законопроекту продовжується практика, відповідно до якої Голова Національного агентства та його заступники або мають складати протоколи про вчинення відповідних корупційних правопорушень щодо себе, або інші посадові особи, уповноважені Головою Національного агентства, мають право складати такі протоколи щодо Голови Національного агентства та його заступників. Такий

підхід законопроекту закладає ризики у діяльності органу, який покликаний забезпечувати формування та реалізацію державної антикорупційної політики.

5. Викликає зауваження запровадження у ст. ст. 366-2, 366-3 КК такого критерію визначення майнових ознак правопорушення, як «прожитковий мінімум для працездатних осіб». Хоча цей критерій і нині вживається у ст. 172-6 КУпАП, яка змістовно пов'язана з новими ст. ст. 366-2, 366-3 КК, однак в переважній більшості інших статей КУпАП та практично у всіх статтях Особливої частини КК у схожих випадках вживається інший критерій, а саме «неоподатковуваний мінімум доходів громадян». Тому з метою уніфікації норм КК та КУпАП та уникнення застосування у них різних критеріїв для визначення однакових чи схожих величин пропонуємо у відповідних статтях проекту замінити «прожитковий мінімум для працездатних осіб» на «неоподатковуваний мінімум доходів громадян» з відповідним корегуванням цифрових величин.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, Є. Корнієнко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01

Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/229457 від 03.12.2020

281913